

2. Амоша О. Інноваційний шлях розвитку України: проблеми та рішення // Економіст. – 2005. – №6. – С.28-32.
3. Денисюк В. Інноваційна активність національної економіки: вдосконалення методології, показники промислових підприємств, державна підтримка // Економіст. – 2005. – №8. – С.45-49.
4. Самсоненко Л. Емісія носитиме інноваційний характер // Урядовий кур'єр. – 2002. – №167. – С.4.
5. Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Стат. зб. / Держкомстат. – К. 2005. – 360 с.
6. Долішній М., Бойко Є., Іщук С. Організаційно-економічні напрямки активізації інноваційної діяльності в Україні: регіональні аспекти // Регіональна економіка. – 2004. – 31. – С.48-54.

Новіков В.М.

СОЦІАЛЬНА ІНФРАСТРУКТУРА ЯК ФАКТОР СТАНОВЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Постановка проблеми. Вступивши у XXI століття, Україна стикнулася з великими соціально-економічними і демографічними викликами. Серед них найважливішими є старіння населення, дефіцитність ринку праці та інтенсивність міграційних потоків, зростаюча диференціація громадян та розповсюдження нових форм бідності, оздоровлення людей і підвищення якості людського капіталу.

Для регулювання всього спектру напрямів, пов'язаних із розвитком системи освіти, охорони здоров'я, адаптація її до змін у віковій структурі населення та потреб ринку праці, необхідно визначити тенденції і принципові позиції удосконалення всього комплексу галузей соціальної інфраструктури.

Аналіз наукових досліджень з проблематики соціальної інфраструктури та інноваційної стратегії. В Україні наукові дослідження у контексті становлення інноваційної економіки розробляються Р.Р.Авгутіном, К.П.Бондарчук, В.І.Куценко, Е.М.Лібановою, О.В.Макаровою, О.В.Міхайленко, Л.О.Плахотніковою, О.С.Поповичем, О.В.Ревнівцевою, Т.М.Камінською, Б.М.Камінським та іншими авторами. У працях названих дослідників питання соціальної інфраструктури тлумачаться переважно адекватно принципам ринкової економіки без певних застережень. Такий підхід пролонгує тенденцію на пристосування соціально важливих галузей до фінансових вимог ринкового середовища. Такий підхід є важливим, але недостатнім. У публікаціях зарубіжних і російських дослідників проблема функціонування соціальної інфраструктури збігається з питанням необхідності дотримання принципів соціально орієнтованої економіки, соціальної інтеграції та патерналізму. Ця точка зору висловлюється, наприклад, французьким соціологом Л.Розанваломом, російськими економістами В.Роїком, Р.Колосовою та іншими.

Цілі та завдання. Наукові установки полягають у критичному осмисленні досвіду реформування соціальної інфраструктури та вироблення на цій основі стратегічного курсу реформування усієї системи соціальної інфраструктури з урахуванням реалізації соціальних потреб.

Виклад основного матеріалу. Початок радикальних економічних реформ в Україні супроводжувався лібералізацією соціальної сфери. Держава скорочувала витрати на соціальні цілі, обмежуючись підтримкою соціально уразливих верств населення. Політика у галузі соціальної інфраструктури зводилася до впровадження ліберальної моделі управління. Зменшувалися витрати на утримання дитячих садків, медичних, спортивних і культурних закладів. Сформувався стійка тенденція вирішення соціальних проблем, у тому числі в галузі охорони здоров'я та освіти, за рахунок доходів населення.

Приватизація об'єктів соціальної інфраструктури відбувалася вкрай непослідовно і призводила до їх деградації. Поряд зі скороченням функціональної ролі державних соціальних закладів це помітно знизило ефективність і рівень обслуговування населення.

Статистика фіксує досить несприятливу тенденцію: зменшення мережі соціальних об'єктів, диференціацію надання послуг і скорочення доступності громадян до основних галузей інфраструктури (табл. 1).

Із наведеної таблиці видно, що кількість закладів соціальної інфраструктури скоротилася з 1990 року в середньому на 26%. Найбільшою мірою негативна динаміка спостерігалася у житловому будівництві (55%), дошкільному вихованні (38%), оздоровленні населення (19-43%).

Помітно зменшилися обсяги інвестицій у будівництво об'єктів соціальної інфраструктури.

Протягом дев'яностих років минулого століття не були сформовані сприятливі умови бюджетної підтримки галузей соціальної інфраструктури. Бюджет і бюджетна політика у межах діючої радикальної ліберально-монетарної доктрини використовувалися як інструмент скорочення витрат на розвиток галузей соціальної інфраструктури.

Фактично за останні роки Україна мала від'ємну еластичність соціальних витрат відносно номінального зростання ВВП. Порівняно із 2002 р. ВВП підвищився у 2,44 раза, а витрати на соціальний розвиток – у 2,36 раза. Коефіцієнт еластичності становить (-)3,3%.

Основні соціальні показники не перевищують рівні, які країни Західної Європи досягли у 50–60 роки минулого століття. У ВВП цих країн питома вага соціальних витрат становить 30%. В абсолютному вимірі вона коливається від 2,4 до 8,0 тис.дол. США на одну особу. В Україні цей показник становить менше 1 тис.дол., тобто у середньому в 5,8 раза менше.

Таблиця 1. Основні показники динаміки соціальної інфраструктури

Галузі соціальної інфраструктури	1990р.	2000р.	2002р.	2003р.	2005р.	2005/ 1990,%
Охорона здоров'я:						
Кількість лікарняних ліжок, тис.	700	466	465	458	445	63,6
Кількість амбулаторно-поліклінічних закладів, тис.	6,9	7,4	7,4	7,6	7,8	113,0
Кількість осіб, яким надано швидку медичну допомогу, млн.	17,8	14,0	13,9	13,9	13,8	77,5
Освіта:						
Кількість дошкільних закладів, тис.	24,5	16,3	15,3	15,0	15,1	61,6
Кількість осіб, що навчаються:						
у загальноосвітніх закладах	7132	6764	6350	6044	5399	75,7
у професійно-технічних закладах	660	525	502	493	497	75,3
Введення в експлуатацію житлових будинків, тис.кв.м загальної площі	17447	5558	6073	6433	7816	44,8
Санаторії, тис.ліжок	154	151	151	147	144	93,5
Будинки та пансіонати відпочинку, тис.місць	115	63	63	62	65	56,5
Бази та інші заклади відпочинку, тис.місць	302	238	236	236	244	80,8
Кількість дітей, які відпочивали у дитячих оздоровчих таборах, тис.	2000,0	1004,6	1235,3	1534,9	2147,8	107,4

Підсумовуючи вищевикладений фактологічний матеріал, можна констатувати наступне. Економічні і соціальні зміни, що відбулися у соціальній інфраструктурі і пов'язані з переходом до ринкової системи господарювання, не набули характеру цілеспрямованих перетворень у невиробничих галузях. Тому вести мову про політику соціальних трансформацій можна з певною умовністю, маючи на увазі лише проголошення намірів за аналогом до схем країн, в історії яких здійснювалися чи відбуваються трансформаційні процеси. Однак відповісти однозначно, наскільки дані орієнтири можуть бути об'єктивними критеріями розвитку соціальної інфраструктури, важко.

Економічні процеси і соціальні відносини в Україні настільки унікальні, що потребують особливого підходу до них з врахуванням усієї конкретності і протиріч.

У соціальній інфраструктурі країни спостерігаються два явища. З одного боку, у суспільній свідомості зберігається інерція до справедливого розподілу соціально значущих послуг, з другого – відбувається пристосування невиробничих галузей до інституційних умов ринку. Об'єктивність цих процесів не повинна бути взаємовиключною, бо в іншому випадку суспільство матиме невизначену траєкторію розвитку соціальної інфраструктури.

Вітчизняна практика соціального реформування передбачає проведення серйозної роботи з переосмислення стратегічних орієнтирів і уточнення пріоритетів соціального розвитку в інтересах усього населення. Безумовним при цьому є відновлення програмно-цільового підходу до розробки перспектив соціальної інфраструктури.

Паливода О.М

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Стратегічною метою інноваційної діяльності підприємств є забезпечення системного та безперервного оновлення виробництва з метою створення та підтримки конкурентних переваг. Тільки таким чином, в сучасній глобальній економіці підприємства можуть утримати свої позиції на ринку, гарантувати фінансову стабільність. Для подолання відставання Україна повинна інтенсифікувати інноваційну діяльність в усіх галузях економіки. Забезпечення економічного зростання на інноваційній основі потребує створення відповідних інституційних структур, що впливають на інноваційну активність підприємств і забезпечують впровадження інновацій. Інституційна система, що слабо орієнтована на нововведення є причиною гальмування інноваційної активності економічних суб'єктів. Формування інституційного середовища в інноваційній сфері є одним з основних шляхів вирішення проблем функціонування та розвитку економіки України в цілому та окремих її галузей.

Проблеми інституційних перетворень в сфері інноваційної діяльності знаходяться в полі зору багатьох вчених, зокрема, цієї проблематики стосуються публікації С.В.Валдайцева, Б.Марота, М.Мунда, Д.Шелтона, В.М.Гейця, В.П.Семиноженка, А.М.Поручника, О.І.Дація, О.І.Жилінської, М.В.Паладія, М.С.Данька, В.Чевганової та інших. Їх публікації присвячені таким напрямом як інституційно-правове забезпечення інноваційного розвитку, реформування форм власності інститутів інноваційної сфери, формування нових інноваційних інституцій (технопарків, бізнес-інкубаторів), формуванню фінансових інсти-